

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Františkanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3112.

Za vsebinski dvig in informativnost „Učiteljskega tovariša“.

«List naj se vsebinsko dvigne. — Potruditi se je za poročila iz prvih virov, ki naj pravočasno seznajajo člane o raznih perečih vprašanjih tičočih se šolstva in učiteljstva. — Posnemanje iz dnevnikov je nezmislno in nedostojno za stanovsko glasilo. — Osebnih spori, ki zavzemajo večji del lista in ne zanimajo članstva, ne spadajo v »Učit. Tov.«, poravnajo naj se medsebojno.»

Savinjsko učiteljsko društvo.

Domala vsi listi morajo iskati gmotna sredstva ter morajo honorirati naročene in tudi dobre nenaročene dopise, da odpomožejo vsebinskemu dvigu in informativnosti lista. Vsebinski dvig lista namreč ni odvisen samo od uredništva, ampak tudi od prispevkov članstva in predvsem od stalnih dopisnikov.

Da dobe strokovni listi čimvečjo izbiro materiala honorirajo dopise, dnevniki imajo pa nameščenih za posamezna področja po več stalnih urednikov. Glede »Popotnika« je bila iznešena na letošnji pokrajinski skupščini kritika, da je preizek uredniški in so trudniški honorar. Mladinska Matica mora honorirati vse prispevke, da pride do čim večje izbire čimboljše snovi. Tudi »Naš rod« mora honorirati dopise in vse druge prispevke, da bo lahko stal na višini in bo dobil v svoj sotrudiški krog najpriznanejšo mladinske pisatelje in umetnike.

«Učiteljski Tovariš» je menda edini list, ki izhaja brez sotrudiškega honorarja. Posledica tega je, da je list navezan na povprečne prostovoljne prispevke in mora uredništvo samo preskrbeti informativne dopise in tudi o aktualnih vprašanjih mora pisati uredništvo članke po večini samo.

Dopisniki se oglašajo le kadar jim je list potreben za kako zadevo pri kateri so sami osebno tangirani ali zainteresirani, odnosno če jih izzove ta ali oni dogodek ali ta ali oni dopis, glede katerega so drugačnega mnenja. Stalni dopisniki, ki so črpali informativne zadeve iz tujih listov ali so prevajali tuje dopise, so kmalu odkrili, saj so jim dnevniki in drugi listi znatno honorirali dopise, medtem ko stanovski list ne.

Kdor zahteva — mora tudi žrtvovati! Tudi »Učiteljski Tovariš« ne bo mogel dolgo več delati izjeme v tem pogledu.

Podlaga za ureditev tega vprašanja je dana, ako se bodo dohodki »Učiteljskega Tovariša« porabljali le za izpopolnitev lista in mu ne bo treba oddajati svojih dohodkov za kritje organizacijskih potreb. Inserati »Učit. Tov.« znašajo po proračunu letno 76.000 Din. Ta vsota se pa ne uporabi za list sam, temveč za kritje drugih stroškov poverjenjstva, da ni treba zvišati članarine.

Ako bi se to razmerje enkrat uredilo, bi »Učiteljski Tovariš« iz te vsote lahko honoriral naročene in vse boljše dopise in bi preostalo še toliko, da bi lahko list redno izhajal na šestih do osmih straneh. S tem bi bila lahko vsebina pestrejša in bi se list vsebinsko dvignil.

Seveda bi bilo treba v tem slučaju kriti izdatke poverjenjstva, ki so jih doslej krili inserati, iz drugih virov, n. pr. iz donosa UGP.

Vkljub temu lahko prinesemo laskave sodbje izvenslovenskega učiteljstva in tudi drugih kategorij drž. uradništva, o »Učiteljskem Tovarišu«, da je eden prvih strokovno-stanovskih listov, ki ga jemljejo drugi za vzgled.

Glede stroge zahteve naj bodo poročila pravočasna in iz prvih virov, ne smejo sodniki pozabljati, da je »Učiteljski Tovariš« tednik. Dnevniki imajo velik aparat na razpolago, da črpajo poročila iz prvih virov ter da priobčujejo prva poročila. Člani so dopisnih uradov, kar se za tednik, posebno strokovni list, ne rentira; dobivajo dnevno telefonska poročila ter imajo za to svoje stalne poročevalce v Beogradu in raznih centrih; poleg tega pa imajo dnevniki številni uredniški aparati. Za tednik je vse to nemogoče, posebno za strokovni list, ki je navezan še na izbranejšo in ožje gradivo. Ker izide dnevnik šestkrat medtem ko tednik enkrat, ni čuda, če ga dnevnik prehiti. Kot edini vir za list, kakor je »Učit. Tov.«, pridejo v poštev osebne zveze za informativne in prva poročila — ki so avtentična — iz uradnih virov, kolikor niso vezana na uradno tajnost. Drugi vir je organizacijska centrala, ki pa zalaga svoj list s prvimi poročili, kolikor smejo v list. Nadalje pridejo v poštev razni dnevni listi, ki imajo svoje zveze, pri katerih je pa treba citirati vir, če so izvirna poročila le dotičnega lista, odnosno često iz razloga, ker uredništvo stanovskega glasila ne more prevzeti odgovornosti pred članstvom za avtentičnost poročil ter jih mora priobčevati z rezervno, ki jo označi s tem, da citira vir. Končno pridejo v

poštev privatne zveze in viri iz katerih je treba črpati, pri čemer pa je treba večje ali manjše previdnosti, spretnosti in žrtev. Podčrtavamo, da aktualnost preprečujejo poleg drugega tudi izjemne razmere, preko katerih pa ni mogoče vselej iti. Glede informativnosti je stanovski list tudi navezan na črpanje informativnih poročil in novosti iz raznih drugih stanovskih in strokovnih listov, za kar pa je zopet treba ljudi, ki obvladajo razne tuje jezike. Dovolj zanimivih dogodkov bi lahko dalo članstvo iz svojih doživljanj in okolice, a jih žal raje pošilja v dnevnike in to iz dveh razlogov: ker dobi tam ta poročila plačana in drugi, ker hoče s svojimi poročili zainteresirati za šolska in stanovska vprašanja tudi lajke v svojem okraju in širšo, izvenstanovsko javnost.

Posnetkom iz dnevnih listov se posebno pri strokovnem ali stanovskem tedniku ne da izogniti iz več razlogov. Že zgoraj smo povedali, da pač mora posneti tednik poročila, če so jih dnevniki prinesli prej, ker so prej izšli. Izredne prilike pa često prisilijo k temu, da se mora sklicevati strokovni list na dnevne liste, saj so dnevni listi često prinašali poročila, ki jih strokovni listi iz službenih ozirov niso smeli prinesiti. Opozarjamo samo na uradni odlok, ki ga je v tem oziru izdalo ministrstvo financ in je bil natisnjen v »Učit. Tov.« Kot vestni kronisti pa tudi ne smemo pozabiti registrirati važnejše dogodke ter dopise in mnenja raznih listov v zadevah, ki imajo stik s stanom in šolo. S

Naturalna stanovanja in kurivo za učiteljstvo.

V 12. številki »Učit. Tov.« od 31. oktobra 1923. smo priobčili pravilnik za naturalna stanovanja, kurjavo in razsvetljavo, ki pritiče sreskim načelnikom, danes priobčujemo na drugem mestu pravilnik za naturalna stanovanja, kurjavo in razsvetljavo, ki pritiče banom in podbanom.

Novi zakon o narodnih šolah ima določbe o naturalnih stanovanjih v §§ 22., 23., 27., 29., 84. al. 2. 173., o stanarini v §§ 23., 84., 118., 173., 174., 175., 176. ter o kurivu v §§ 23., 84.

Naturalna stanovanja, kurivo itd. imajo tudi druge kategorije uradništva, n. pr. železnica, pošta, vojaštvo itd. Podrobnosti so urejene s pravilniki.

Uradniški zakon ima posebno določbo glede naturalnih stanovanj v čl. 39., ki zadeva vse kategorije uradništva.

Tudi učiteljsko vprašanje naturalnih stanovanj in kuriva bo urejeno šele s pravilnikom.

Posebne težave je delalo vprašanje ocenjevanja naturalnih stanovanj, ker so se na podlagi tega izvršili odtegljaji po čl. 39. uradniškega zakona. V tem pogledu so vladale nejasnosti in nesporazumljenja.

O ocenjevanju naturalnih stanovanj je izšla sledeča uredba:

Uredba o stanarini državnih uslužbencev, ki imajo stanovanje od države ali samoupravnega telesa (člen 39. uradniškega zakona).

Člen 1. Uslužbenec, ki ima stanovanje od države ali samoupravnega telesa, bodisi v državi ali samoupravni zgradbi, bodisi v zgradbi, ki jo je najela država ali samoupravno telo, prejemajo stanarino, predpisano v členih 35., 36., 37. in 38. zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih, po odredbah te uredbe.

Člen 2. Stanovanje, ki ga ima uslužbenec od države ali samoupravnega telesa (stanovanje v naravi), sme biti tudi njegovo službeno stanovanje, t. j. stanovanje, ki pripada uslužbencu v korist službe same in v katerem mora stanovati po službeni dolžnosti.

Glede vsakega stanovanja v naravi mora določiti pristojni minister, ali je to stanovanje službeno stanovanje ali pa stanovanje, v katerem ni treba, da bi moral uslužbenec stanovati v korist službe, kolikor ne bi bilo to že predpisano drugače.

Člen 3. Uslužbenec, ki ima stanovanje v naravi, prejemajo, ne glede na to, ali je stanovanje službeno ali ne, same razlike med stanarino, ki jim pripada po zakonu, in vrednost stanovanja, v katerem stanujejo. Če je vrednost stanovanja večja od stanarine, ne prejemajo stanarine, pa tudi ne plačujejo odškodnine za večjo vrednost stanovanja.

Člen 4. Če stanovanje v naravi ni službeno stanovanje, sme dovoliti pristojni minister uslužbencu iz veljavnih razlogov, da stanujejo izven tega stanovanja. Če provzroča uslužbenec v stanovanju, ki ni njegovo službeno, nered in nemir, in sicer bodisi sam, bodisi kdo iz njegovega hišnega gospodarstva, mu sme prav tako minister odvzeti stanovanje. V obeh teh primerih pripada uslužbencu zakonska stanarina, če more država kako drugače ukoriščati dotično stanovanje.

Člen 5. Vrednost stanovanja se ugotavlja po legi hiše in stanovanja, po številu, velikosti, kakovosti in udobnosti prostorov

»Uslužbene Novine kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca« z dne 17. junija 1927., št. 133/XXXIX. »Uradni list« št. 67., 1. 1927.

tem postane list vsestransko informativen, ker ne smemo pozabiti, da večina učiteljstva nima naročenih vseh dnevnih listov. Ne smemo pa pozabiti tudi na nalogo lista, ki jo ima z ozirom na bodoče generacije stanu, za katere bo list edini vir, kjer ima skupno zbrane podatke o razvoju našega stanu in šolstva. Iz tega globljega vidika je torej moč triti to vprašanje.

H koncu še pripombo glede »osebnih sporov, ki zavzemajo večji del lista in ne spadajo v list.« Če je to le osebni spor, ako tudi le nekaj članov polemizira med seboj, je subjektivno raziranje. Bistvo je vprašanje, ki ga obravnavajo, v koliko isto zadeva vse članstvo in bi ga moralo interesirati. Dogodi se res, da včasih kak dogodek ali polemika o njem izčrpa večji del lista. Če bi bil list večji, potem bi se tudi to ne občutilo, ker bi imelo tudi drugo gradivo dovolj prostora v njem.

Tako smo zopet pri prvem vprašanju za ureditev tega vprašanja. List razširiti in njegove dohodke porabiti le za list, pa bo list lahko drugačen.

Dokler list ne bo dobil potrebnih sredstev in bo navezan le na nehonorirane prispevke, bodo vedne težave ter bo težka vsaka organizacija dobrega stalnega sotrudištva, ki je predpogoj za informativnost in vsebinski dvig lista. Nekoliko stvarne debate o listu bi ne škodilo, da se razčistijo marsikateri nejasni predsodki.

Ivan Dimnik.

(sob. jedilne shrambe itd.), po eventualnih drugih prejemkih (voda, kurjava, razsvetljava, kopalnica itd.) in po površini, kakovosti in kulturi zemljišča, ki pripada k stanovanju, in sicer po najemni, ki se plačuje ali bi se morala plačevati glede na krajevne razmere.

Člen 6. Vrednost stanovanja se ugotavlja na podlagi skupnega mnenja, ki ga oddata starejšina urada, pri katerem dotični uslužbenec slušbuje, in finančni uradnik, ki ga odredi pristojno finančno oblastvo.

Če se omenjena organa ne zedinita, je treba postopati na podlagi mnenja, ki ga odda oblastno gradbeno oblastvo.

Odločbo o ugotovitvi vrednosti stanovanja izda pristojni minister ali njegov pooblaščen organ. Ta odločba je izvršna.

Člen 7. Vrednost stanovanja v naravi se ugotavlja vsako peto leto; vendar pa se sme v poedinih primerih, po izkazani potrebi, ugotoviti tudi izven tega roka.

Člen 8. Razmerje med državo (samoupravnim telesom) in državnim uslužbencem, ki uživa stanovanje v naravi, ni najemniško.

Člen 9. Vrednost vseh stanovanj v naravi državnih uslužbencev, ki imajo pravico do stanarine po zakonu o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih, se mora ugotoviti po odredbah te uredbe najkasneje v enem mesecu od dne, ko stopi ta uredba v veljavo.

Člen 10. Ta uredba, izdana na podlagi pooblastitve v členu 251. zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih z dne 31. julija 1923., ima glede na odredbo člena 94. ustave moč zakona ter stopi v veljavo z dnem, ko se razglasi v »Službenih Novinah«.

V Beogradu, dne 8. junija 1927.; št. 36.360.

Minister pravde: dr. M. Srškić s. r.

Ministrski svet je v seji z dne 6. junija 1927. osvojil gorenji predlog gospoda ministra pravde in odobruje, da se proglasi kot uredba ministra pravde.

Predsednik ministrskega sveta, minister za notranje posle: Velja Vukičević s. r.

(Podpisi ostalih ministrov.)

Vprašanje naturalnega stanovanja in kuriva za učiteljstvo ima v preteklosti sledeče razvojne faze:

V nov štadij je stopila vsa zadeva z uredbo o krajevnih in oblastnih šolskih odborih (»Ur. list« št. 55. od 1927. pod 222.) tudi pri nas.

Minister prosvete je s finančnim zakonom za leto 1927/28. (»Ur. list« št. 45. od 1927. pod 184) v čl. 148. dobil sledeče pooblastilo: »Minister prosvete se pooblašča, da sme z uredbo urediti vprašanje o ustanovitvi krajevnih in oblastnih šolskih odborov po čl. 62. zakona o narodnih šolah z dne 19. aprila 1904. v zvezi z novo razdelitvijo države na oblasti, ki je nastala po izvršenih volitvah z dne 25. januarja 1927.«

Minister prosvete je izdal zadevno uredbo ter je s členom 7. točka f) uredil tudi vprašanje kuriva na sledeči način:

Čl. 7. točka f) uredbe o krajnih in oblastnih šolskih odborih za osnovne in meščanske šole od 2. maja 1927. O. N. broj 28.038/27. se je glasil pri dolžnostih krajevnega šolskega odbora: »Nabavlja o pravem času potrebno kurivo za šolo in šolskega upravitelja, ki ima stanovanje v šoli; temu daje, če je samec, na leto v mesečnih obro-

kih 6 m³ drv, če je pa oženjen, mu daje na leto 10 m³ drv; po krajevnih razmerah se smejo nadomeščati drva s sorazmerno količino premoga. Neporabljena drva ali neporabljena premož ostanajo kot prihranek krajevnemu šolskemu odboru.«

S tem besedilom je bil pa izpremenjen in omejen člen 33. zakona o narodnih šolah z dne 23. julija 1919., za kar minister prosvete ni imel pooblastila.

Izvršni odbor UJU je podvzel primerne korake in minister prosvete je izpremenil z odlokom O. N. br. 55.464 od 25. avgusta 1927., čl. 7. pod f) sledeče: »Do sprejetja šolskega zakona za vso državo, daje krajevni šolski odbor šoli, učiteljstvu in slugi stanovanje in nabavlja kurivo, v kolikor imajo po dosedanjih zakonih učiteljstvo in slugo pravico do stanovanja in kuriva. To naj se takoj sporoči občinskim odborom in šolskim upraviteljem.«

Določbe dosedanjih zakonov v tem pogledu so bile sledeče:

Krajski deželni šolski zakon štev. 25. z dne 14. maja 1898. se je glasil v § 5. sledeče:

»Vsak voditelj (vsaka voditeljica) javne ljudske šole ima pravico do najmanj iz 2 sob in iz potrebnih stranskih prostorov obstoječega stanovanja, katero je, ako možno, odkazati v šolskem poslopiju. Kadar se mu takšno stanovanje ne more dati, gre mu stanarina, katero je pri ravnateljih meščanskih in voditeljih občnih ljudskih šol v Ljubljani odmeriti z 240 gld. in pri voditeljicah z 180 gld., zunaj Ljubljane pri ravnateljih meščanskih šol in pri voditeljih občnih ljudskih šol s 100 gld., pri voditeljicah pa z 80 gld.

Stalno nameščenim učiteljem na javnih ljudskih šolah v Ljubljani gre ne glede na plačilno vrsto 180 gld., učiteljicam pa 100 gld. stanarine.

Ostali učitelji imajo pravico do prostega stanovanja ali do stanarine samo tedaj, kadar so imeli pravico do tega še pred veljavnostjo zakona z dne 29. septembra 1898. leta dež. zak. štev. 23.

Stanarine za učiteljsko osebje na javnih občnih ljudskih šolah v Ljubljani plačuje namnošolski sklad, za učiteljsko osebje zunaj Ljubljane pa jih plačujejo dotične šolske občine. Za stanarine učiteljskega osebja na javnih meščanskih šolah morajo skrbeti dotični šolski okraji.«

Štajerski deželni šolski zakon od 4. februarja 1870. pa je določal v čl. 29. sledeče: »Vsak šolski voditelj ima pravico na stanovanje, obstoječe najmanj iz dveh sob s potrebnimi stranskimi prostori, ki mu ga je pridediti, če le mogoče, v šolskem poslopiju. Če se mu ne more takega stanovanja nakazati, mu pripada stanarina, ki jo je odmeriti z najmanj 25% letne plače.« V čl. 30. pa pravi dalje: »Ostalemu učiteljstvu pripada pravica do prostega stanovanja samo v toliko, kolikor so ob uveljavljanju tega zakona že imeli tako stanovanje. Isto velja glede stanarine, če jo uživajo, ki se jim mora priznati, če se jim stanovanje odvzame.«

Uredba 361. »Ur. list« od leta 1919., s katero je bilo učiteljstvo takoj ob prevratu enotno razvrščeno, ni spremenila te pravice.

Tej je pa sledil zakon od 23. julija 1919. (»Ur. list« št. 144 od 1919. pod 643), ki je s členom 34. priznal vsemu stalnemu učiteljstvu v državi pravico do brezplačnega stanovanja in kuriva ali do povračila v denarju za to.

Poleg gornjega historijata, ki je poučen, je zanimiv tudi predpis za ocenjevanje naturalnih stanovanj in pritlikin, ki ga je forsiral poverjeništvo UJU v Sarajevu za Bosno in Hercegovino Na podlagi tega naj bi se izvršilo enotno ocenjevanje naturalnih stanovanj. Ta osnutek je obstojal v sledečem:

OSNOVA (REGULATIV)

za odmerjenosti najemnine učiteljstvu osnovnih šol v Bosni in Hercegovini, ki stanujejo v državnih in občinskih poslopijih.

1. Stanovanjski prostori (sobe in kuhinja) so taksirani za moderna suha poslopja ali za nadstropja starih poslopij. — Če so ti prostori vsi ali poedini v vlažnem pritličju, na podstrežju ali v slabi hiši, se cenijo za 50% nižje.

2. Razvnotako se vsi prostori cenijo za 50% nižje, ako je voda izven dvorišča ¼—1 km daleč, a za 80%, ako je voda dalje od 1 km.

3. Cesar ni pri stanovanju, ali pa ni navedeno v tej osnovi (kot čebeljak i. dr.), se ne ocenjuje in se tudi ne zaračuna.

4. Skupna cena ne sme presegati maksimalnega zneska stanarine drž. uradnika, t. j. 1800, 1500, 1200 Din; a če bi znesla več (n. pr. vrt) se dajo nepripadajoče stvari učiteljem kot lokalna gratifikacija, ki se sme tudi odzvzeti ali drugače z njo razpolagati.

5. Prostori odst. 8, 9 in 10 se zamenjajo v ceni s prostori 11, 12 in 13 in obratno.

6. Navedene cene so dinarske in letne.